

УДК 658

DOI: 10.31732/2663-2209-2022-66-40-43

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА, ЯК НАЙВИЩА ФУНКЦІЯ ДЕРЖАВИ

Правдивець О.М.

к. військ.н, доцент кафедри фінансово-економічної безпеки Навчально-наукового інституту менеджменту безпеки, ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: pravd72@ukr.net, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5242-9683>

ECONOMIC SECURITY AS THE SUPREME FUNCTION OF THE STATE

Pravdyvets Oleksandr

PhD (Military), associate professor of financial and economic security department of the Research and Training Institute of Business Management, "KROK" University, Kyiv, Ukraine, e-mail: pravd72@ukr.net,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5242-9683>

Анотація. У статті проведено аналіз останніх досліджень і публікацій присвячених вирішенню проблеми теоретичних основ економічної безпеки держави, зокрема дослідження загальної проблеми теорії економічної безпеки з уточнення визначення поняття "економічна безпека", з урахуванням вимог статті 17 Конституції України. Метою статті є уточнення визначення поняття "економічна безпека", з урахуванням вимог статті 17 Конституції України. За результатами дослідження запропоновано розглядати категорію "економічна безпека", як функцію – цілеспрямовану діяльність держави спрямовану на забезпечення сталого функціонування національної безпеки її соціально-економічного розвитку та економічного добробуту громадян. Разом з тим, у статті запропоновано нормативно закріпити зазначену категорію для чого розробити Закон України "Про основи економічної безпеки України". Проведене дослідження надало можливість уточнити визначення поняття "економічна безпека", як найвищої функції держави та визначити подальші напрями дослідження загальної проблеми, якими можуть бути питання пов'язані з подальшим удосконаленням понятійно-категоріально апарату, необхідного для розвитку теорії економічної безпеки. Крім того, використання результатів дослідження, дозволить: розробити понятійний апарат, для подальшого наукового, методологічного та методичного забезпечення економічної безпеки та функціонування системи економічної безпеки; надати науково-обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення нормативно-правової бази з питань економічної безпеки.

Ключові слова: економічна безпека, безпека, держава, підприємство.

Формули: 0; рис.: 0; табл.: 0; бібл.: 15

Annotation. This article contains an analysis of the recent studies and publications on the theoretical principles of the state economic security, specifically, it focuses on the overarching problem of the economic security theory to clarify the idea of "economic security" with regard to Article 17 of the Constitution of Ukraine. The purpose of the article is to clarify the definition of the concept of "economic security", taking into account the requirements of Article 17 of the Constitution of Ukraine. Based on the study findings, we are proposing to view the category of "economic security" as a function – targeted actions of the state aimed to enable the sustainable operation of its national security, social and economic development, and economic wellbeing of its people. At the same time, the article proposes to provide legislative grounds for this category and, for this purpose, prepare the Law of Ukraine on the Principles of Economic Security of Ukraine. This study contributed to producing a clarified definition of "economic security" as the supreme function of the state, as well as to defining further areas for researching the general problem, which could include further enhancement of the notions and categories required for the development of the economic security theory. Findings of the study will also contribute to: developing the conceptual framework for the future academic, methodological and methodical support of economic security and functioning of the economic security system; producing academically grounded recommendations how to enhance the economic security regulations.

Key words: economic security, security, state, enterprise.

Formulas: 0; fig.: 0; tabl.: 0; bibl.: 15

Постановка проблеми. Відповідно до статті 1 Конституції України [1] Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. При цьому, наявність суверенітету для

державної влади є необхідною передумовою реалізації органами державної влади покладених на них завдань і функцій [2].

Однією із найвищих функцій держави, що визначені у статті 17 [1], разом із захистом суверенітету і територіальної цілісності України, інформаційної безпеки є забезпечення її економічної безпеки.

Разом з тим, поняття “економічна безпека” у законодавстві України нормативно не закріплене, що не надає можливості належним чином оперувати цією дефініцією, як науковою категорією у ході проведення наукових досліджень в сфері економічної безпеки.

Крім того, в умовах глобалізації роль економічної безпеки суттєво зростає, а в розвинутих країнах світу виступає ключовим напрямом діяльності держави [3].

Отже, визначення (уточнення) поняття «економічна безпеки», як найвищої функції держави є актуальним науковим завданням.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми теоретичних основ економічної безпеки держави, регіонів, окремих галузей економіки, а також дослідження питань, пов'язаних з цією проблемою, відображені в наукових працях багатьох зарубіжних та вітчизняних вчених: З. Варналія, О. Власюка, А. Денисов, Я. Кіпчарської, Козловського, Н. Кантора, В. Мунтіяна, В. Трача, В. Шлемко, та ін.

Наукові праці зазначених вчених [1] – [14] мають велику наукову і практичну значимість, вони сформували методологічну основу даної проблеми і у своїй сукупності створили надійну теоретичну базу для подальших досліджень.

Разом з цим, аналіз наукових праць показав, що категорія “економічна безпека” займає майже центральне місце у зазначеній галузі, при цьому численні результати наукових досліджень відображають різні погляди вчених щодо сутності поняття “економічна безпека” але підходи щодо розгляду поняття як функції держави потребує подальшого дослідження.

Не вирішеною частиною загальної проблеми теорії економічної безпеки є уточнення визначення поняття “економічна

безпека”, з урахуванням вимог статті 17 Конституції України.

Формування цілей статті. Глибоке розуміння сутності категорії “економічна безпека” має велике значення для правильного розуміння процесів та явищ, визначення завдань і функцій органів, які забезпечують функціонування системи економічної безпеки, доцільності їх структури, наукового, методологічного та методичного супроводження процесів пов'язаних з її організацією та забезпеченням.

Метою статті є уточнення визначення поняття “економічна безпека”, з урахуванням вимог статті 17 Конституції України.

Вирішення зазначеного наукового завдання, дозволить:

- розробити понятійний апарат, для подальшого наукового, методологічного та методичного забезпечення економічної безпеки та функціонування системи економічної безпеки;
- надати науково-обґрунтовані рекомендації щодо вдосконалення нормативно-правової бази з питань економічної безпеки.

Виклад основного матеріалу дослідження. У економічній теорії широко застосовується поняття “економічна безпека”, але на законодавчому рівні це поняття законодавчо не закріплено.

Визначення цього поняття знайшло своє відображення у Методичних рекомендаціях щодо розрахунку рівня економічної безпеки України, затверджених наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 12.10.2013 № 1277 [15]. Відповідно до [15] економічна безпека - це стан національної економіки, який дає змогу зберігати стійкість до внутрішніх та зовнішніх загроз, забезпечувати високу конкурентоспроможність у світовому економічному середовищі і характеризує здатність національної економіки до сталого та збалансованого зростання.

Аналіз згаданого визначення категорії “економічної безпеки” зводиться до стану, але виходячи з того, що відповідно до [1] – це найвища функція держави. Відповідно

до [15] функція (*лат. Function – виконання, звершення*) – робота кого-, чого-небудь, обов'язок, коло діяльності когось, чогось, повинність, місія.

Виходячи із змісту поняття функції можливо дійти до висновку, що поняття “економічна безпека держави” слід розглядати, а як роботу (процес) – сукупність ряду послідовних дій, спрямованих на досягнення певного результату.

Тобто, поняття “економічна безпека держави” можливо розглядати як цілеспрямовану діяльність держави. У цьому випадку, відповідно до [15] держава – може розглядатися як сукупність адміністративних органів влади та правових норм, що визначають їх функціонування.

Таким чином, урахувавши [1] можливо запропонувати такий варіант визначення “економічної безпеки держави”, це цілеспрямована діяльність центральних органів виконавчої влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування спрямована на забезпечення сталого функціонування національної економіки держави її соціально-економічного розвитку та економічного добробуту громадян.

Разом з тим, відповідно до статті 19 [1] органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Водночас базовий Закон України, який би нормативно закріпив поняття “економічна безпека держави” – відсутній.

Отже, для реалізації вищезазначеної функції держави необхідно розробити Закон України “Про основи економічної безпеки” в якому на законодавчому рівні закріпити поняття економічна безпека.

Нормативне закріплення категорії “економічна безпека держави” визначеної у статті надасть можливість впорядкувати понятійний апарат, класифікацію видів економічної безпеки, забезпечити їх нормативно-правове врегулювання,

розпочати роботу по формуванню методики та методології економічної безпеки.

Висновки. Проведене дослідження надало можливість уточнити визначення поняття “економічна безпека держави”, як її найвищої функції та визначити подальші напрями дослідження загальної проблеми, якими можуть бути питання пов'язані з подальшим удосконаленням понятійно-категоріально апарату, необхідного для розвитку теорії економічної безпеки.

Література:

1. Конституція України. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Кантор Н. Ю. Забезпечення економічної безпеки, як основна функція української держави. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2018. №6. Том 2. С. 64–67. URL : http://apnl.dnu.in.ua/6_2018/tom_2/18.pdf.
3. Козловський С. В. Теоретико-методологічні підходи до визначення категорії “Економічна Безпека” та складових економічної безпеки України. *Економіка та держава*. № 6/2016. С. 37–42. URL : <http://39www.economy.in.ua/>
4. Варналій З. С., Буркальцева Д. Д., Саєнко О. С. Економічна безпека України: проблеми та пріоритети зміцнення. Київ: Знання України, 2011. 299 с.
5. Власюк О. С. Теорія і практика економічної безпеки в системі науки про економіку. Київ : Нац. інт пробл. міжнар. безпеки при Раді нац. безпеки і оборони України, 2012. 48 с.
6. Денисов А. І. Економічна безпека держави: завдання господарсько-правового забезпечення. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*. Серія : *Економічна теорія та право*. 2014. № 2. С. 197-206. URL : http://nbuv.gov.ua/jpdf/Vnyua_etp_2014_2_22.pdf/.
7. Кіпчарська Я. М. Економічна безпека підприємства: суть, зміст, складові її забезпечення. *Наукові записки*. 2013. № 2. С. 63-72. URL : http://nbuv.gov.ua/jpdf/Nz_2013_2_11.pdf.
8. Мунтіян В. І. Економічна безпека України. Київ: КВЦ, 1999. 462 с.
9. Трач В. О. Економічна безпека в умовах ринкових трансформацій. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2011. №1. С. 228—234.
10. Циглик І. І., Паневник Т. М. Економічна безпека підприємства в системі внутрішнього економічного механізму. *Економіка*. 2007. №8. С. 3-5.
11. Шлемко В. Т., Бінько І. Ф. Економічна безпека України: сутність і напрями забезпечення: монографія. Київ : НІСД, 1997. 144 с.

12. Набиванець І. Р. Етимологія та сутність категорії “економічна безпека”. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2014. Вип. 24.4. С. 371-377. URL: http://nbuv.gov.ua/jpdf/nvnlту_2014_24.4_63.pdf.

13. Дудін М. М. Економічна безпека підприємництва як необхідний системний засіб боротьби з економічною злочинністю. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2014. № 2. С. 55-65. URL : http://nbuv.gov.ua/jpdf/VKhnuvs_2014_2_9.pdf.

14. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо розрахунку рівня економічної безпеки України : наказ Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 12.10.2013 № 1277. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>.

15. Вікіпедія. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Функція>.

References:

1. Constitution of Ukraine (2022), retrieved from : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Kantor, N. Yu. (2018), “Ensuring economic security as the main function of the Ukrainian state”, *Aktualni problemy vitchyznanoi yurysprudentsii*, №6, part 2, pp. 64–67, retrieved from : http://apnl.dnu.in.ua/6_2018/tom_2/18.pdf.

3. Kozlovskiy, S. V. (2016), “Theoretical and methodological approaches to the definition of the category "Economic Security" and the components of economic security of Ukraine”, *Ekonomika ta derzhava*, № 6/2016, pp. 37–42, retrived from : <http://39www.economy.in.ua/>.

4. Varnalii, Z. S. Burkaltseva, D. D. and Saienko, O. S. (2011), *Ekonomichna bezpeka Ukrainy: problemy ta priorityety zmitsnennia* [Economic security of Ukraine: problems and priorities of strengthening], Znanna, Kyiv, Ukraine, 299 p.

5. Vlasiuk, O. S. (2012), *Teoriia i praktyka ekonomichnoi bezpeky v systemi nauky pro ekonomiku* [Theory and practice of economic security in the system of economic science], Nats. int probl. mizhnar. bezpeky pry Radi nats. bezpeky i oborony Ukrainy, Kyiv, Ukraine, 48 p.

6. Denysov, A. I. (2014), “Economic security of the state: the task of economic and legal support”, *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho»*. Seriiia :

Ekonomichna teoriia ta parvo, № 2, pp. 197-206, retrived from : http://nbuv.gov.ua/jpdf/Vnyua_etp_2014_2_22.pdf/.

7. Kipcharska, Ya. M. (2013), “Economic security of the enterprise: essence, content, components of its provision”, *Naukovi zapysky*, № 2, pp. 63-72, retrieved from : http://nbuv.gov.ua/jpdf/Nz_2013_2_11.pdf.

8. Muntian, V. I. (1999), *Ekonomichna bezpeka Ukrainy* [Economic security of Ukraine], KVIITs, Kyiv, Ukraine, 462 p.

9. Trach, V. O. (2011), “Economic security in conditions of market transformations”, *Yevropeiskiy vektor ekonomichnoho rozvytku*, №1, pp. 228-234.

10. Tsyhlyk, I. I. and Panevnyk, T. M. (2007), “Economic security of the enterprise in the system of the internal economic mechanism”, *Ekonomika*, №8, pp. 3-5.

11. Shlemko, V. T. and Binko, I. F. (1997), *Ekonomichna bezpeka Ukrainy: sutnist i napriamky zabezpechennia* [Economic security of Ukraine: essence and directions of provision], NISD, Kyiv, Ukraine, 144 p.

12. Nabyvanets, I. R. (2014), “Etymology and essence of the category "economic security"”, *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 24.4, pp. 371-377, retrieved from : http://nbuv.gov.ua/jpdf/nvnlту_2014_24.4_63.pdf.

13. Dudin, M. M. (2014), “Economic security of entrepreneurship as a necessary systemic means of combating economic crime”, *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnurishnikh sprav*, № 2, pp. 55-65, retrieved from : http://nbuv.gov.ua/jpdf/VKhnuvs_2014_2_9.pdf.

14. The Verkhovna Rada (2013), The Law of Ukraine “On the approval of Methodological recommendations for calculating the level of economic security of Ukraine”, retrieved from : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1277731-13#Text>.

15. Wikipedia (2022), retrieved from : <https://uk.wikipedia.org/wiki/Функція>.

Стаття надійшла до редакції 28.05.2022 р.